

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Falk
O. 15.

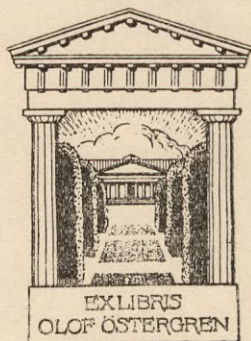
Melin

Olof Osterman
3/7 41.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

10943

I ÖRNÄSSTUGAN.

EN DIKT

AF

P. E. MELIN.

FALUN
FALU BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1882.

Pris: 30 öre.

BRITISH

EMERALD

Lankefull en sommardag i
Dalabygd jag gick.
Ornästrakten, herrlig, tedde
Snart sig för min blick.

Hvilken taffla! Ej beskrifves
Sådan rik natur.
Se den sjelf och njut! Likt främling,
Hit gör resetur!

Här är »Ornästugan» — nära
Intill Runnsjöns strand, —
Enkel, gammaldags, men frejdad
Uti månet land.

Långa tidevarf ha flyktat,
Släkten kommit, gått,
Sedan huset fordomtima
Sin fullbordan nått.

Männen, som det byggde, ha i
Hundra lustrers år
Varit mull; nu ej ens minnet
Af dem återstår.

Mången vind har susat, stormat,
 Månget ord har sagts,
 Mången vinter svunnit, sedan
 Sten på sten här lagts.

Tysta äro nu de väsen,
 Som för sekler se'n
 Här ha glammat; helt förvittrat
 Hafva deras ben.

De här gladdes — flytt har glädjen,
 Kyld är deras glöd;
 De ock sörjde — tår är torkad,
 Stilla blod som sjöd.

Mången myrten här har bleknat;
 Bröllops-vin är slut.
 Mången bårs cypress här vissnat;
 Likpsalm sjungits ut.

Ho kan räkna dem, som genom
 Dessa dörrar gått,
 Främlingars och landsmäns skaror,
 Här i rummen stått?

Män från skilda länder hafva
 Detta hus besökt
 Och dess långa namnregister
 Med sin handstil ökt.

Men hvi strömma resenärer
 Hit från dal, från fjäll,

Män från slott, och män från kyrka,
Män från lägsta tjäll?

Hvi är stället vordet till en
Sådan vallfartsort?
Är med platsen väl förknippadt
Något minne stort?

Här, vi svara, är en helig
Höghistorisk mark;
Minnesrunor, stora, ristats
Här i trädens bark.

Svea böjer vördsamt knä och
Läser här ett blad,
Som med tår så mången fuktat
Vid hvarenda rad.

Klio, gamla häfdgudinnan,
Stora griffeln här
Fört på tafla, hvilken tidens
Trägna tand ej tär.

En af Nordens störste söner
Tunga fotsteg har
Tryckt på dessa tiljor, hvilka
Alltid skådas qvar.

Hit till denna stuga, nära
Fyra sekler se'n,
Kom en vinterqväll en yngling.
Bister nordan hven.

Arendt Örnflykt egde stället
 Då i dessa dar;
 Barbro Stigsdotter, hans maka,
 Husets engel var.

Unge mannen bad för natten
 Om en hvilobädd;
 Uti simpel daldrägt torftigt
 Sågs han vara klädd.

Nu från Rankhyttan han anländt,
 Der på logegolf
 Han har tröskat, kanske dagligt
 Timmar runda tolf.

Der en tjenarinna hade
 Silkeskrage märkt;
 Äfven hvita handen hade
 Hennes aning stärkt.

Misstänkt som förklädd, han dädan
 Flydde skyndsamt hit;
 Nu till Arendt, skolkamraten
 Forne, stod hans lit.

Löfte fick han här att hvila
 I en säng så grof,
 Hvilken än i rummet är på
 Dåtids möbler prof.

Ej han kunde ana då, att
 Denna ringa säng

Skulle i all framtid vördas
Utaf furste, dräng.

Ej han visste, hur i nutid
Mången hjelte rak,
Kungar, Lorder, Vise, träda
Under detta tak.

Trött han var af vandrings mödor;
Sömmen ljufva dock
Ej sig sänkte öfver gästens
Tyngda ögonlock.

Många tankar, stormig oro,
Mången inre strid,
Tryckte unge mannens sinne;
Flydd var all hans frid.

Men hvem var han? Mann' du frågar?
Ädel Wasason,
Nu försagd, fast ej han bleknat
Vid kanoners dån.

Fostrad upp vid Sturehofvet,
Ädling, innan kort
Efter vunna lagrar, hade
Förts som gisslan bort.

Danske Kristian, nämnd tyrannen,
Hade trots all sed
Svenska folkets »gisslanmänner»
Fört till Danmark ned.

Der herr Gustaf — så var namnet —
 Såsom fånge satt,
 Rövad bort från fosterjorden,
 Sorgsen dag och natt.

Der han hörde Danskar skryta
 Öfver mörka dåd,
 Då i grannars land de härjat,
 Mördat utan nåd.

Så han hörde hotas, ordas
 Vidt och bredt der, hur
 Svenske män de skulle »slagta
 Såsom gödda djur».

Snart, så sades, skulle Kristian
 Hafva landet lagt
 Under sig; han många tusen
 Re'n om lifvet bragt.

Gustaf var en patriot, med
 Hjerta i sitt bröst;
 Fosterland han ville rädda,
 Bringa tryckte tröst.

Så han rymde med en oxdrift
 Ned till Lübeck bort;
 Dädan han till hemland seglar
 Öfver innan kort.

På sin gård i Sörmland, Råfsnäs,
 Budskap nu han får

Om det grymma Stockholms blodbad.
 Häpen, stum han står.

Fadern, svågern hade under
 Bödelsyxan blödt;
 Moder, systrar hade fångslats,
 Sedan männen dött.

Så han hör, att blodsman också
 På hans hufvud satt
 Redan pris, ett stort, om någon
 Finge honom fatt.

Då han tog sin tillflykt till de
 Tappre Dalamän.
 Hos dem lefver, så han tänkte,
 Mannamod väl än.

Ej de landet, rätten svika,
 Han det trodde visst,
 Modig barm, en kraftig arm de
 Visa väl till sist.

Dalasinne älskar frihet,
 Ej förtryck det tål;
 Karakteren är af koppar,
 Liknar bygdens stål.

Nu han flydde för spioner,
 Jagadt villebråd;
 Öfverallt för honom utspanns
 Stämplings svarta tråd.

Hvarje stund hans lif var hotadt;
 Lugnt han bar dock allt,
 Om för fäders land ej vore
 Dalkarls hjerta kallt.

Nu han är i Ornäs. Månne
 Här han ändtligt hjälps
 Nu af Arendt, forne vännen,
 Eller kanske stjelps?

Så han tänker, frågar, oviss,
 Under nattens lopp.
 Skall törhända svikas, gäckas
 Äfven nu hans hopp?

Här på bädd har mången statsplan
 Hvälfts för första gång;
 Här ideer vaknat, stora,
 Under natt så lång.

Bön, en varm, han tvifvelsutan
 Sände upp till Gud,
 Vid hvars thron sig samla alla
 Väsens böneljud.

Re'n på qvällen han för Arendt
 Yppat öppet allt.
 Men den mannen var en Judas
 Med ett hjerta kallt.

Samma natt nu denne tänkte
 På den summa stor,

Som var utfäst för det lifvet;
Han till fogden for.

Denne fogde var en girig,
Illasinnad man;
På hans hjälp förvisso Arendt
Nogsamt räkna kan.

Fogdens vilja var för Arendt
Eljest icke lag;
För Pilatus och Herodes
Vardt nu vänskaps dag.

Men Försynen vakar öfver
Arma offerlam.
Barbro visligt bjuder genast
Häst med släde fram.

Hon har anat mannens uppsåt,
Hvad här förestår.
Gustaf, ändtligt somnad, väckes,
Råd att skynda får.

Barbro med en handduk, väldig
Efter forntids sed,
Från ett loft på husets sida
Hissar fränling ned.

Han i släden, som här väntar,
Kastar sig i hast.
Drängen manar ystre hästen,
Kör nu utan rast.

Öfver sjön till Svärdsjö socken
 Styres färden brådt;
 Tjenarn lyder order, som af
 Husfrun han har fått.

Arendt vänder hem med fogden,
 Han i sängen ser;
 Hon är tom. I rum, i hus han
 Finner rof ej mer.

Räddad, Gustaf föres, efter
 Löddrig fåles länd,
 Nu till Svärdsjöpresten, Jon, som
 Redlig folkvän känd.

Viktig del af svenska häfder
 Här på isen förs;
 Manomfladdrad fåles traf i
 Landet ännu hörs.

Under färden mången tanke
 Der i ädling gror;
 Mången plan, i knopp der ännu,
 Inom pannan bor.

Dystert syntes honom lifvet,
 Denne Wasason;
 Han af ödet tror sig kastas
 Som på haf en spån.

Skulle Danskar triumfera,
 Gjuta Svenskars blod,

Niding icke stäffjas af en
Gud, som dock är god?

Skulle rätt ej skipas, våld ej
Få sin tunga lön?
Skulle fruktlöst, ohörd höjas
Mången landets böu?

Lefde fädrens, forna tiders,
Store Gud ej än?
Skulle ej Han låta lyckans
Sol gå fram igen?

Skulle Nordens söner, frie
Ifrån hedenhös,
Varda trälar, och all ondska
Onäpst släppas lös?

Så han tänkte der i släden,
Sänkte hufvud ner;
Verldens gång så underlig och
Mörk han nu der ser.

Men så tänker han på Barbro,
Väsen vänligt, huldt,
Räddnings engel; nu hans hjerta
Blir af tack så fullt.

Klart han ser i hennes gerning
Ett Försynens verk
Och han säger till sig sjelf: »haf
Tröst och modet stärk!»

Ungt är detta hufvud ännu;
 Men derinne bor
 Aldrig statsmans vishet, mognad
 Under pröfning stor.

Denna vadmalsjacka höljde
 Nu ett hjeltebröst;
 Denne dalkarl skulle länder
 Bjuda med sin röst.

Snön nu yrde; stormen blåste
 Dock ej modet bort.
 Fram till Jon, en fridens man, han
 Ankom innan kort.

Der i lugna herdetjället
 Han en fristad fann,
 Värme, tröst; och råd för framtid
 Han af lärarn vann.

Men de stora faror drefvo
 Honom åter ut;
 Pröfnings kalk han nödgas dricka
 Droppvis ut till slut.

Många hårda öden voro
 Än hans bittra lott;
 Men han bar dem manligt så, som
 Store männen blott.

Han i halmlass kördes, gömdes
 Under fallen fur,

I en källare ock doldes
Invid stugumur.

Ej vi tälja alla skiften,
Se'n i Mora tal
Han har hållit till allt folk, som
Tvekar i sitt val.

Ändtligt han besluter, hopplös,
Blifva emigrant;
Han mot norska fjällen skrider,
Står vid deras brant.

Då omsider komma bud från
Barske Dalamän,
Att de ämna värna gammal
Nordisk frihet än.

Nu han vänder; hjertat lättas;
Idel sol han ser;
Pröfningar han glömmer; Gud nu
Tack för allt han ger.

Frihetskriget ej vi teckna,
Månget blodigt slag,
Säga blott, att efter mörker
Vardt en ljusan dag.

Han, som gästade Ornässtugan,
Krönt har såsom kung,
Från dess loft har förts på thronen,
Styrt har gammal, ung.

Så hans pröfningar ha lyktats
 Underbart och skönt;
 Han ock har Försynens visa,
 Goda ledning rönt.

* * *

Detta allt mig rann i minnet
 I det helga rum,
 Som i Ornässtugan skådas.
 Tankfull stod jag stum.

Arendts skugga mörk jag tyckte
 Här mig ännu se,
 Men den väna Barbro fann jag
 Ljusomstrålad le.

Arendts minne afsky skola
 Väsen utan tal;
 Hugstor qvinna skall beprisas
 Högt på berg, i dal.

Hon sig gjort ett namn för alltid,
 Talar än ur grift,
 Gripit in i folkens öden,
 Utfört stor bedrift.

Ej hon anat har sin verldsrol,
 Ej sitt höga värf;
 Hon i verldens offerkista
 Lagt en evig skärf.

Hade ej hon räddat Wasa,
 Skulle säkert då
 Rikets öden blifvit andra,
 Våra likaså.

Då ej skulle dennes stordåd
 Utförts för vårt väl;
 Påfvecket skulle kanske
 Trycka än vår själ!

Så Gustafver, store Karlar,
 Nu så höjde upp,
 Skulle ej på firmamentet
 Bildat stjernegrupp!

Breitenfeld och Lützen, Narva
 Skulle icke då
 Flätats in i våra häfder,
 Minnen såsom få!

Ej med svärd då skrifvits vida
 Gränser för vårt land,
 Wasas sonson icke lossat
 Kejsarsamhällsband!

Svensken skulle då ej döpt så
 Månget ryktbart fält,
 Ej vårt namn i tideböcker
 Gällt så segersällt!

Våra hjeltars klingor skulle
 Icke för en verld

Stråla klart bland alla tiders
Största runesvärd!

Ej på stora skådebanan
Skulle viktig rol
Våre tappre utfört för de
Höga framtidsmål!

Barbro, mer än vi det ana,
Höll i duk i loft
Länders öden, vaxlingar för
Sönerne af stoft!

Underligt det synes, att ej
Svea ärestod
Egnat denna kvinna, Svea,
Eljest minnesgod.

Hennes man förlät det aldrig,
Hvad hon högsint gjort;
Efterverld bör, olik mannen,
Hedra minnet stort.

Här nationen bör väl tacksamt
Resa hedersbyst
På den plats, der hon har verkat
Obemärkt och tyst!

Landets döttrar skola manas
Så att gifva akt,
Att ock de må ädelt bruka
Sin — ej ringa — makt.

Denna Ornässtjerna vare
 Dem en förebild
 Uti ädelmod och godhet,
 Qvinlighet så mild!

Någon Barbro torde uppstå
 Än i mången bygd,
 Om hon verkar troget under
 Religionens skygd.

Hvarje lif kan blifva viktigt
 För ett fosterland,
 Och dess följder bölja fram mot
 Evighetens strand!

Vet, historia än göres
 Uppå hvarje ort,
 Obemärkt i smått i hemmet
 Som i staten stort!

Hvarje dödlig här i tiden
 Fått har sin mission.
 Må den öfvas så, som Barbro
 Reste upp en thron!

Vill du, moder, dotter, likna
 Henne, afven du?
 Vet, att stora minnen skapas
 På vår jord ännu!

Mången pröfvad yngling, torftig,
 Ännu är i nöd.

Gif den arme hjälp och blif du
Sjelf dess trogna stöd!

Så kan också du i häfder
Vinna äradt namn;
Ty du känner ej, hvad ödet
Bär uti sin famn.

Ej du vet, om icke yngling,
Den du räcker hand,
Bär der inom pannan framtid
Stor för fäders land!

Ej du vet, om icke slumra
Der i hufvud frön,
Som gå upp till världsträd, hvilka
Bringa frukt så skön!

Än gå unge män i daldrägt,
Som vårt land en gång
Torde fira stolt som sina
Med en äresång!

Vill du, man, dem bli en Arendt,
Bringa dem på fall?
Eller, qvinna, är du Barbro,
Som dem bistå skall?

Vill du amma så de statsmän,
Store kyrkomän,
Som i dar, som stunda, kunna
Sprida glans här än?

Vill med sedlars linnedukar
 Ned ur nödens loft
 Du dem hjälpa? Då välsignar
 Efterverld ditt stoft.

Vill du herbergera främling,
 Som betryckt har gått
 Till ditt tjäll? Så »mången englar
 Såsom gäster fått.»

Mången än i präfnings skola
 Tunga läroår
 Härdar ut, tills segerkransen,
 Kronan, han ock får!

Ingen, huru mörkt än synes
 Här, förtviffa må!
 Ty ur största nöden största
 Vinning skall han få.

I förnedring föras männen
 Först, som lyftas opp
 På förklarings ärehöjder
 Med ett luttradt hopp!

Så en Josef i Egypten
 Först i bojor satts,
 Förrän han blef mogen, värdig
 En ministerplats.

Gustaf Wasa har i Ornäs
 Och i Utmeland

Samt i släden här på isen
Tämt sin herrskarhand.

Blommor måste krossas, innan
De ge skönsta doft; —
Wasaädling's sinne adlats
Ock i Ornäs' loft!

Näktergalen sjunger bäst med
Törne i sitt bröst; —
Wasas största tankar spirat
Under brist på tröst!

Verldens häfder äro dystra
I ej ringa grad,
Visa af martyrgestalter
En oändlig rad.

Men en frids förklaring skimrar
Öfver sorgers slut;
Ur de hvassa törnen lockas
Fagra rosor ut!

Detta allt oss alle tydligt
Ornässtugan lär.
Denna lärdom landsman, främling,
Med till hemmet bär.

Här på stora platsen höres
Nu kanoners dån
Stundom, för att hedra denne
Nordens store son.

Här i rummet mången prydnad,
Hillebarder, svärd,
Hvilka tillhört store kungen,
Skådar efterverld.

Öfver frejdadt loft nu svajar
Blågul flagga stor,
Svajar öfver minnets ande,
Som härinne bor!

Ångskepp liksom bantåg föra
Skaror ofta hit,
Skaror i moderna drägter
Och i dalhabit.

Wasas folk här kraftigt manas
Ålska fäders jord
Samt att redoboget värna
Frihet i vår Nord.

Nutids Dalaman förgäte
Ej, hvad gamle gjort,
Följe deras föredömen
Så i smått som stort!

Forntid var väl enkel, men dock
Stor i hjeltomod,
Stor i offer för sin frihet,
Stor i vilja god.

Barnen öfve fädrens dygder,
Trogne städs' sin Drott,

Och värdere egna torfvan
De i arf ha fått!

Ej de vände rygg åt store
Fäders enkla härd
För att söka oviss bergning
I den »Nya Verld»!

Ej må älskadt Thule plundras
På de raske män!
Fosterjorden väl behöfver
Starka armar än!

Ej må falska frihetsläror
Få hos oss slå rot!
Vi med harm dem kaste neder
Inför Sveas fot!

Dalafolks af gamla stammen
Grundlag var helt kort:
»Frukta Gud och ära kungen!»
Glömmes ej den bort!

Nu och alltid stånde vårt »för
Storverk fallna folk»
Troget kring sin konung, våra
Minnens höge tolk!

Kung och folk ej äro skilda,
Äro två ej, ett;
De i endragt verke samman,
Så som förr har skett!

Väl har landet stormaktsställning
 I vår tid ej mer;
 Oxenstjerna längre stater
 Stolta bud ej ger.

Men hvem vet, hvad händer under
 Dar som förestå?
 Ingen läser nu de blad, som
 Framtid skrifva må.

Tider större, än vi tänka,
 Torde gry en gång
 För vårt land, af nye hjeltar
 Uppstå rad en lång.

Nordens söner, få men tappre,
 Torde än af vigt
 Blifva för en verld och motta'
 Brustna staters bikt.

Än ett Lützens slag kan kämpas
 Och Svensksunds med lust,
 Våra fanor torde bölja
 Än på utländsk kust.

Lutherdom och påfvevalden
 Torde åter stå
 Upp till väldig tvekamp, då ock
 Vi behöfvas må.

Gustaf Adolf i föryngrad
 Form kan träda opp

Mot en framtids Friedland, stäcka
Mörkrets segerlopp.

Kanske tolfte Karl fördunklas
Skall af större man,
Som — hvem vet? — Pultavaslagets
Följder vända kan.

Kanske större krigarrunor,
Än dem förntid har
Lemnat, ristas in, en eldskrift,
Uti framtids dar.

Och i fredlig idrott lysa
Landsmän till Linné,
Uti tanke och i forskning
Store de sig te.

Än Walliner harpor stränga
Torde mången gång,
Och Tegnérer, Runebergar
Höja mäktig sång.

Nya storhetssagor läras
Må en häpnad verld!
Stora tankar kunna tänkas
Ock vid torftig härd

Ännu Svea Rikes häfder
Ha ej tälts till slut,
Ännu hjeltefolket bragder
Månde föra ut.

Lagrar folket vinna skall med
 Yxa, plog och svärd,
 Lyra, pensel, penna, tunga,
 Uti stat, vid härd.

Ännu sväfvar Evig Ande
 Öfver Nordanland,
 Håller öfver våra bygder,
 Kuster, skyddets hand.

Ännu stråla samma sol och
 Samma stjerneljus,
 Som ha lyst för våra fäder
 Uppå fält, i hus.

Sturar, Wasar, Bernadotter
 Nu från högre sfer
 Med en blick så skärpt se ned på
 Våra trakter, skär.

Uppå Wasars thron här sitter
 Wasaättling än!
 Lefve Han och Wasaminnen!
 Lefve svenske män!

— x —

